

DE GAMLE SAMLINGER MÅ FREM I LYSET

Det er til gavn for forskningen og på sin vis livsbekræftende, når værdifulde bøger bevares for eftertiden gennem flere århundreder. Her følger en opfordring til fortsat at interessere sig for de gamle samlinger og sætte mere spotlight på dem. Værkerne om astronomi fra Herlufsholm på Syddansk Universitetsbibliotek er eksempler på arvesølv.

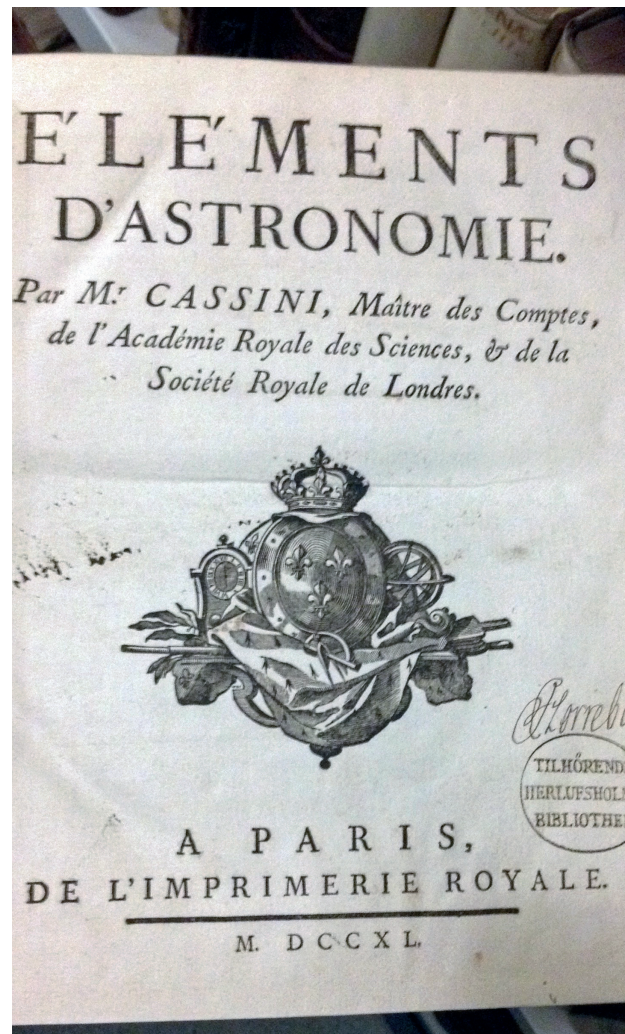
AF JAKOB POVL HOLCK, PH.D.,
FORSKNINGSBIBLIOTEKAR, SDUB, HOLCK@BIB.SDU.DK

Vi er i en tid, hvor fokus er – og skal være – på de digitale muligheder i biblioteksvæsenet. Men vi må ikke glemme de gamle samlinger med deres læderduft og krøllede bogstaver. Det er samlinger, der stadig har et gyldent skær af svundne tiders magi og som endnu kan overraske forskningen. Ofte gemmer bindene på unikke håndskrevne oplysninger af den ene eller anden slags.

At en bog fra 1600-tallet kan bevares intakt til i dag er i sig selv noget af et mirakel. Bogødelæggende katastrofer som Københavns brand i 1728 har mere været reglen end undtagelsen. Men den såkaldte Gamle Samling på Syddansk Universitetsbibliotek fra Herlufsholm Skole har mange mirakler. Samlingen blev købt af Odense Universitetsbibliotek i 1969 og tæller mere end 40.000 bind, herunder flere sjældne førsteudgaver. Samlingens emner spænder bredt, med særlig vægt på historie og teologi, ligesom en stor andel af bøgerne er på andre sprog end dansk, fx tysk.

Bogsamlingen tog sin spæde begyndelse, da Herlufsholm Skole blev stiftet helt tilbage i 1565 af admiral Herluf Trolle (1516-1565) og fru Birgitte Gøye (ca. 1511-1574). De to adelige stiftere lod egne bøger indgå i biblioteket som en start. I skolens historie har der siden været flere velgørere med sans for at kunne tilføre værdifulde bind. Her tænkes især på skoleherren og bogsamleren Otto greve Thott (1703-1785), der, så vidt vi ved, tilførte 5.542 bind. Flere af samlingens ældre værker om astronomi er oprindeligt skaffet af ham.

Det er astronomiens absolutte pionerer, som vi kan finde i samlingen, først og fremmest Nicolaus Kopernikus (1473-1543), Galileo Galilei (1564-

Flere af de matematisk-astronomiske værker i samlingen fra Herlufsholm har en påfaldende Horrebow-signatur. Mange af bindene gemmer på ekstraoplysninger.

Forskningsbibliotekar, ph.d. Jakob Povl Holck er projektleder på SDUB-projektet "Herlufsholms Gamle Samling og digitaliseringspotentialet", der løber til efteråret 2015. Projektet drejer sig om at finde ud af, hvorvidt dele af denne samling med fordel kan digitaliseres. Samtidig skal projektet medvirke til at kaste mere lys på samlingen generelt og øge interessen for den.

1642) og Johannes Kepler (1571-1630), men også danske astronomer er godt repræsenteret, herunder fx Tycho Brahe (1546-1601) og dennes assistent Christen Sørensen Longomontanus (1562-1647) samt ikke mindst Peder Nielsen Horrebow (1679-1764). Bindene er fra en tid, hvor videnskaben slog fast, at Jorden faktisk kredser om Solen.

En af samlingens mange funklende stjerner er *Historia Coelestis* [...] "Himlens historie" fra Regensburg (Ratisbonæ) 1672/1666. Værket, der baserer sig på håndskrifter med Tycho Brahes observationer, er redigeret af astronomen og jesuitten Albertus Curtius (Curtz) (ca. 1600-1671) under pseudonymet Lucius Barretus. En venlig sjæl fra datiden har skrevet denne oplysning til i hånden, på titelbladet af versionen i SDUB. Prøv selv at bytte rundt på bogstaverne i navnet Lucius Barretus ...

Mange andre bøger i samlingen kan byde på spændende ekstraoplysninger: I Johannes Keplers værk *Epitome Astronomiae Copernicanae De Doctrina*

Sphaerica [...] fra 1618 finder man på titelbladet den håndskrevne signatur P. Horrebow. Bindet kan derfor have tilhørt den senere, danske astronom Peder Nielsen Horrebow og/eller dennes familie. Peder Nielsen Horrebow, assistent for Ole Rømer, skal have mistet en stor del af sine bøger i forbindelse med Københavns brand i 1728.

Gamle Samling fra Herlufsholm på SDUB rummer således rigeligt med stof til forskningen. Samlingen gør det muligt at udforske fundamentet for den moderne astronomi, herunder de forbindelser, der eksisterede mellem de fremmeste astronomer i 1600-tallet.

De gamle samlinger har stadig meget at byde på og må derfor frem i lyset – ikke kun samlingen fra Herlufsholm, men også samlingen fra Fyns Stiftsbibliotek på SDUB og de andre guldklumper på danske forskningsbiblioteker. Disse samlinger bør samtidig tænkes ind i en moderne digital kontekst, så tilgængeligheden kan sikres for eftertiden. 🍷